

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ אחרי, מבה"ח אייר, ה'תשל"ג

חלק א – יוצא-לאור לש"פ אחרי-קדושים, ח' אייר, ה'תש"פ

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

פתח דבר

לקראת ש"פ אחרי-קדושים, ח' אייר הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות ש"פ אחרי, מבה"ח אייר ה'תשל"ג, הנחה בלתי מוגה (חלק שני י"ל אי"ה לש"פ אמור).

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ב' אייר, תפארת שבתפארת, ה'תש"פ,
שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע,
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2020 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5780 • 2020

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד. שיחת ש"פ אחרי, מבה"ח אייר, ה'תשל"ג.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א קידש על היין.

א. יום הש"ק זה, שבת מברכים חודש אייר, הוא בחודש שלפניו, חודש ניסן¹.

ויש לבאר ההוראה מזה בעבודת ה', ובהקדמה — שאע"פ שכן הוא בכל שבת מברכים החודש שמוכרח להיות בחודש שלפניו, הרי כל ענין ופרט בתורה, גם פרט שאינו יכול להיות באופן אחר, הוא גם ענין של הוראה.

ובמכ"ש מתורת הבעש"ט שכל דבר שיהודי רואה או שומע צריך ללמוד ממנו — כיון שיש בו — הוראה בענין של עבודה²; וזוהי תוצאה מתורת הבעש"ט הידועה שכל דבר שבעולם הוא בהשגחה פרטית³, ולכן, כשהקב"ה מראה או משמיע ענין מסויים ליהודי שנברא לשמש את קונו⁴, הרי בודאי שהכוונה בזה היא כדי שינצל זאת בשימוש לקונו — אם באופן שעובד את ה' בענין זה גופא ("בכל דרכיך דעהו"⁵), או באופן שענין זה עצמו (שראה או שמע) אינו ענין של פועל, אלא שממנו לומד הוראה שבה ישתמש אח"כ בעבודת ה'.

ולהעיר, שלאחרי שמנצל את ההוראה שלמד מענין זה לעבודת ה', נעשה ענין זה גופא באופן ש"בכל דרכיך דעהו" — ע"ד שמצינו בנוגע לחקירה הידועה⁶ אם יש ענין של סייג מדאורייתא, שהרי יש כמה ענינים בתושב"כ שלכאורה הם רק בשביל ענין אחר (כמו סייג), ואעפ"כ נעשים ענין עיקרי בפ"ע, ולדוגמא: הציווי "לא ירבה לו סוסים"⁷, שלכאורה הרי זה רק כדי ש"לא ישיב את העם מצרימה למען הרבות סוס ויה' אמר לכם לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד"⁸ [נועד"ז "ולא ירבה לו נשים", שלכאורה הרי זה רק כדי ש"לא יסור לבכו"ם]⁸, אבל אעפ"כ אין זה רק סייג, אלא נעשה ענין עיקרי לעצמו, ונימנה בתור א' משס"ה מצוות לא

(1) ראה גם לקו"ש חל"ב ע' 73.

(2) ראה כש"ט בהוספות סרכ"ז ואילך. וש"נ (נעתק ב"היום יום" ט אייר).

(3) ראה שם סקע"ט ואילך. וש"נ.

(4) משנה וברייתא — קידושין בסופה.

(5) ראה גם תר"מ ח"א ריש ע' 77.

(6) ראה לקח טוב (להר"י ענגל) כלל ח'.

(7) פ' שופטים יז, טז.

(8) שם, יז.

תעשה. ואם הדברים אמורים בתושב"כ, הרי עאכו"כ שכן הוא בתושבע"פ (כולל גם ענינים שתלמיד ותיק עתיד לחדש, שגם הם ניתנו למשה מסיני), שאפילו ענינים שלכאורה הם בשביל ענין אחר, אין זה רק סיג, אלא ענין זה גופא נעשה ענין עיקרי.

ב. ובנוגע לעניננו:

ענינו של חודש ניסן הוא — הנהגה נסית, ועד לאופן של "נסים נסים", כדברי הגמרא¹⁰ בנוגע להרואה בחלום תיבה שיש בה ב' נוני"ן (כמו "ניסן"), ש"נסי נסים נעשו לו" [בניגוד לסדר ההנהגה דחודש תשרי שענינו הנהגת הטבע באופן ד"זרע¹¹ וקציר וגו' ויום ולילה לא ישבותו"], כמדובר לעיל בארוכה¹².

ובפשטות — שיצי"מ שבחודש ניסן היתה באופן נסי, ע"י נסים ואותות ומופתים כו', כמסופר בארוכה בהגדה. וזהו ענינו של כל חודש ניסן (לא רק הימים שלפני הגאולה ממצרים, אלא גם הימים שלאחריו) — כמ"ש¹³ "כי בו יצאת ממצרים", "חודש של גאולה"¹⁴.

וענין זה צריך להמשיך על כל חדשי השנה, כמ"ש¹⁵ "החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה", היינו, שחודש ניסן הוא בבחי' "ראש" להנהגה נסית על כל השנה כולה.

ג. והענין בזה, שאפילו בנסים המלובשים בטבע (שלא ניכר כ"כ הנס שבזה), ויתירה מזה, אפילו בטבע עצמו (שלא נראה כלל לענין נסי) — מכירים ומגלים את הנס שבזה:

ובהקדים המסופר בזהר¹⁶ אודות רב ייסא סבא, שבשעה שנכנס לחדרו וראה על שולחנו מזון מוכן לסעודה, התפלל להקב"ה שיתן לו את מזונו. ולכאורה אינו מובן: מה שייך להתפלל להקב"ה שיתן לו מזונו? —

לא מדובר כאן אודות אמירת ברכה לפני האכילה, שזהו ענין בפני עצמו, לפי שאסור ליהנות מעוה"ז ללא ברכה¹⁷; אלא המדובר הוא אודות תפלה, שענינה בקשת צרכיו מהקב"ה¹⁸. ובודאי הי' זה ענין אמיתי — תפלה אמיתית להקב"ה שהוא אמיתי. ולכאורה, כיון שע"פ טבע יש לו

(9) ראה בהנסמן בלקו"ש חיי"ט ע' 252. (15) בא יב, ב.

(10) ברכות נו, רע"א. (16) ח"א קצט, ב. ח"ב סב, ב. וראה גם

(11) נח ח, כב. שיחת ש"פ שמיני, מבה"ח וער"ח אייר

(12) תשל"א ס"ו (תור"מ חס"ד ע' 117). וש"נ.

(13) משפטים כג, טו. (17) ברכות לה, סע"א.

(14) שמו"ר פט"ו, יא. (18) רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ב.

כבר את צרכיו, שהרי מזונו מונח כבר על שולחנו — מה שיך להתפלל ולבקש מהקב"ה שיתן לו את מזונו?!

אך הענין הוא — שאצל רב ייסא סבא לא נחשב הטבע למציאות. אצלו, בדרגתו — לא הי' הטבע מכסה ומעלים על אלקות, אלא הוא ראה בגלוי את האלקות (הנס) שבזה. ולכן, גם כאשר ע"פ טבע הי' מונח על שולחנו המזון לסעודה — הנה לא זו היא המציאות של המזון, כי אם מה שהקב"ה נותן לו את מזונו, ובמילא, כל זמן שלא ביקש מהקב"ה שיתן לו את מזונו, הנה באמת אין לו מה לאכול. וכשם שמי שאין לו את צרכיו צריך להתפלל ולבקש צרכיו מקב"ה — כך הי' אצל רב ייסא סבא אפילו לאחר שמוזנו הי' מונח על שולחנו בדרך הטבע, כיון שהטבע לא הי' נחשב אצלו למציאות.

ויובן ע"פ המבואר בשער היחוד והאמונה¹⁹ פי' הבעש"ט בפסוק²⁰ "לעולם ה' דברך נצב בשמים", ש"דברך שאמרת יהי רקיע בתוך המים גו', תיבות ואותיות אלו הן נצבות ועומדות לעולם בתוך רקיע השמים ומלוכשות בתוך כל הרקיעים לעולם להחיותם כו'", כך, שהקב"ה מהוה ומחי' ומקיים את הבריאה כולה מאין ואפס ממש בכל רגע ורגע, כמו בששת ימי בראשית, ולולי זאת, היתה הבריאה כולה אין ואפס ממש כמו לפני ששת ימי בראשית ממש.

וכיון שכן, מה בכך שברגע הקודם עמד המזון על השולחן, בה בשעה שברגע זה צריך הקב"ה לחזור ולברוא מחדש את השולחן עם המזון שעליו כו', ובלאה"כ לא קיימת מציאותו כלל.

ולכן אין פלא בכך שרב ייסא סבא התפלל להקב"ה על מזונו בשעה שהי' מונח על שולחנו; אדרבה: הפלא הי' אם לא הי' מתפלל על זה, כי, לולי זאת שהקב"ה ממציא את מזונו ברגע זה, לא קיימת מציאות המזון כלל.

ד. אמנם, עפ"ז נשאלת השאלה לאיך גיסא: מדוע מצינו הנהגה זו רק אצל רב ייסא סבא, ולא אצל כל אחד מישראל?!

אך על זה נאמר²¹ "אילו ניתנה רשות לעין לראות כו'", אבל לא כל אדם זוכה לזה, ואצל רוב בני אדם (שהתורה על הרוב תדבר²²), מה שנראה בגלוי הרי זו הנהגת הטבע, ואילו ענין הנס (שבזה) הוא בהעלם בלבושי הטבע [שלכן, "הקורא הלל בכל יום הרי זה כו'"] (היפך ענין ההלל)²³, כי אין אומרים הלל אלא על נס שבגלוי, ובגלוי לא רואים

(22) ראה מר"נ ח"ג פל"ד.

(23) שבת קיח, ב. וראה גם תו"מ חס"ג ע'

.380. וש"נ.

(19) פ"א.

(20) תהלים קיט, פט.

(21) שם פ"ג.

בעולם הנהגה נסית, כי אם הנהגה טבעית (ולהעיר גם מזה שאין אומרים הלל בפורים, לפי ש"אכתי עבדי אחשוורוש אנן"²⁴); ורק רב ייסא סבא הי' בדרגא נעלית ביותר, שמציאות ולבושי הטבע לא תפסו מקום אצלו.

ולאידך גיסא, גם ההנהגה הטבעית שלמעלה היא ענין עיקרי, וכמ"ש²⁵ "חוקות שמים וארץ גו' שמת", ואדרבה: מבואר בהמשך תרס"²⁶ שבהנהגת הטבע שהיא בתמידות ללא שינויים יש ענין נעלה ביותר — שנמשך מהדרגא שעלי' נאמר²⁷ "אני הוי' לא שנית", שענין זה לאמיתתו הוא דוקא בעצמותו ומהותו ית', משא"כ בענין של הארה, שיש שינוי בין קודם ההארה, בשעת ההארה ולאחרי ההארה.

וכיון שהנהגת האדם למטה צריכה להיות בהתאם להנהגה שבאה מלמעלה, צריך גם האדם להתנהג בדרך הטבע — "אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וכו'", כדברי הגמרא²⁸: "הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן".

ה. אבל אעפ"כ, כיון שחודש ניסן שענינו הנהגה נסית הוא "ראש חדשים ראשון . . . לחדשי השנה", היינו, שצריך להמשיכו בכל חדשי השנה — תובעים מיהודי שגם בהיותו קשור עם ענינים טבעיים, יתבונן ויראה בעין השכל ועד שיראה בראי' חושית את ההנהגה הנסית שבזה. ולכן, כשעומדים לצאת מחודש ניסן לשאר חדשי השנה, וצריך להתחיל את העבודה לגלות את ענין הנס (שבחודש ניסן) גם בהנהגת הטבע (שבשאר חדשי השנה) — הנה הדרך היותר קלה היא לפעול זאת ע"י העבודה של חודש אייר:

דובר כמ"פ²⁹ אודות ענינו המיוחד של חודש אייר שאינו בשאר החדשים, שבכל יום ויום ישנה מצוה מיוחדת (בהקדמת ברכת המצוה וכו') — מצות ספירת העומר.

ומצוה זו היא מצוה קלה — שהרי לא תובעים ענין של דילוג בבת אחת מן הקצה אל הקצה, אלא לילך מדרגא לדרגא, מן הקל אל הכבד — שבכל יום סופרים יום אחד: "היום יום אחד לעומר", "שני ימים לעומר", "שלושה ימים לעומר", ובכל יום מבררים חלק שביעי של מדה אחת, כך, שהעבודה היא באופן ד"מעט מעט אגרשנו"³⁰.

(28) ברכות לה, ב.

(29) ראה גם שיחת ש"פ שמיני הנ"ל

בתחלתה (תו"מ שם ע' 111). וש"נ.

(30) משפטים כג, ל.

(24) מגילה יד, א.

(25) ירמי' לג, כה.

(26) ע' קנו ואילך.

(27) מלאכי ג, ו.

וע"י העבודה של חודש אייר בספירת הימים — פועל יהודי לגלות אלקות בטבע העולם:

יום — הו"ע שמצד גדרי הטבע, כמ"ש "עוד כל ימי הארץ גו' יום ולילה לא ישבותו"³¹, ועד שבגדרי הטבע גופא הרי זה בתוקף יותר משאר הענינים, כמו "זרע וקציר גו' וקיץ וחורף"³², שקשורים עם ענינים נוספים, כמו רוח ושמש וכו', ואילו הענין ד"יום ולילה" אינו קשור עם דבר נוסף, מלבד מהלך הימים שישנו מצד גדרי הזמן (שהעתיד נעשה הוה, וההוה נעשה עבר וכו'); ועוד זאת, שלא שייך בו תפיסת יד בני-אדם, כמו "זרע וקציר", שיכולים להרבות או למעט בזריעה כו', משא"כ "יום ולילה" אינו ניתן לבעלות בני-אדם להאריך או לקצר כו', אלא זהו ענין תמידי שלא ניתן לשינוי, כך, שבזה מודגש תוקף הטבע, שזוהי דרגא הכי תחתונה שבטבע שאין למטה הימנה.

ואעפ"כ, ע"י מצות ספירת העומר, בכחו של יהודי לעשות גם מטבע כזה — ענין אלקי (שזהו ענינה של מצוה, מלשון צוותא וחיבור³¹), וזאת, ללא השתדלות יתירה; הוא צריך רק לומר או לחשוב (בהתאם לחילוקי הדעות בזה³²) "היום יום פלוני לעומר", וכן הלאה, עד ש"תספרו חמשים יום"³³, וע"י ספירת הימים בלבד (שהרי ברכת המצוה היא רק מדרבנן³⁴) ה"ה עושה ממציות הזמן — שהוא ענין טבעי לגמרי — מצוה שענינה גילוי אלקות למטה!

וכאשר הגוי טוען: איך יכולים לפעול על ענין הזמן, בה בשעה שאין לאף אחד בעלות על ענין הזמן לשנותו? — הנה גוי אכן לא יכול להבין זאת, כיון שאין הדבר בכחו, אבל יהודי הולך בכחו של הקב"ה, ולכן כשם שהקב"ה הוא בעה"ב על כל העולם, כולל גם מציאות הזמן, כפי שאומרים בנוסח הברכה לפני ספה"ע: "אלקינו מלך העולם" — נעשה גם יהודי בעה"ב על הזמן לשנותו כו', ולעשות ממציות הזמן — ענין של מצוה. וכאן רואים גודל מעלתו של יהודי — שכאשר בא במגע עם איזה דבר שבעולם, כולל גם מציאות הזמן, שלכאורה לא שייך בה תפיסת יד בני-אדם, פועל בו יהודי ענין של צוותא וחיבור עם עצמות ומהות — דירה לו ית' בתחתונים³⁵; וכיון שיהודי פועל זאת, הרי מובן שהוא באמצע וביחד עם כל ענינים אלו³⁶.

31) ראה לקו"ת בחוקתי מה, ג. מז, ב. ח"א סכ"ט ואילך. חת"ס ח"ו סי"ט. ועוד. ובכ"מ.

33) אמור כג, טז.

34) רמב"ם הל' ברכות פ"א ה"ד.

35) ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז.

32) ראה לבוש או"ח סתפ"ט סי"ה. פר"ח

סם סי"ו (ד"ה גם לפי דעתו). שו"ת רעק"א

ו. ועוד ענין בחודש אייר — שזהו הזמן במשך השנה שעניני הטבע הם בהתגברות יתירה,

— וכידוע שזהו א' הטעמים לאמירת פרקי אבות בין פסח לעצרת³⁷, לפי שבזמן זה מתגבר ביותר טבע הבריאה, וכיון שענין זה יכול להביא להתגברות הגשמיות ועד להתגברות החומריות, יש צורך בזהירות יתירה שלא יהי' מעמד ומצב ד"תוקפא דגופא חולשא דנשמתא"³⁸, ולכן לומדים פרקי אבות שתוכנם עניני מוסר כו', כדי להבטיח שעניני בריאות הגוף לא יפריעו לעבודת ה' —

וע"י העבודה דחודש זה (ובמיוחד ע"י ספירת העומר, כנ"ל) ממשיכים ומגלים את האלקות שלמעלה מהטבע (ענין הנס) בטבע העולם, שגם ענין הטבע, מלשון "טובעו בארץ שערי"³⁹, יהי' באופן של צוותא וחיבור עם הקב"ה.

ז. וזוהי ההוראה משבת מברכים חודש אייר שהוא לעולם בחודש

ניסן:

כללות סדר העבודה הוא — שתחילה בא חודש ניסן שענינו גילוי מלמעלה, כמאמר⁴⁰ "נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם"; ולאחרי המשכה מלמעלה למטה בחודש ניסן מתחילה בחודש אייר עבודת האדם, בסדר מסודר, מן הקל אל הכבד.

והברכה והנתינת כח על זה היא מחודש ניסן — להורות שענינו של חודש ניסן, ענין הנס, יש להמשיך בעבודה של כל חדשי השנה, וכאמור לעיל שחודש ניסן הוא "ראש חדשים ראשון גו' לחדשי השנה", ובפרט ע"פ פירוש השל"ה⁴¹ ש"החודש כולו הוא ראשי חדשים, כי כל יום ויום הוא כראש חודש", שענינו יחוד שמשא וסיהרא⁴², שהו"ע המשכת אלקות שלמעלה מהעולמות בעולמות⁴³.

ועי"ז שממשיכים מחודש הגאולה בכלל חדשי השנה, פועלים

39) איכה ב, ט. וראה גם תו"מ חס"א ס"ע 142. וש"נ.

40) נוסח הגש"פ.

41) ריש מס' פסחים (קמ, ב). ס"פ בא (שיג, ב).

42) אוה"ת בא ע' רנג. וראה סה"ל (דא"ח להצ"צ) ערך לבנה ע' ת ואילך. וש"נ.

43) חסר קצת (הנו"ל).

ב"ר ספ"ג. במדבר פ"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

36) ראה גם שיחת ש"פ שמיני הנ"ל ס"ז (תו"מ שם ע' 117).

37) ראה מדרש שמואל בהקדמה לאבות (בשם "ומצאתי כתוב"). וראה גם שיחת ש"פ שמיני הנ"ל ס"ה (תו"מ שם ע' 116).

38) ראה זח"א קפ, ב. קמ, ב. סה"מ תשי"ט ס"ע 63.

שהשנה כולה תהי' שנת גאולה — גאולה אמיתית ושלמה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

ח. ישנו ענין נוסף ביום הש"ק זה, שהוא השבת שלאחרי אחרון של פסח (ובכללות יותר — הימים האחרונים של פסח), וכמדובר כמ"פ שביום השבת מתעלים כל עניני ששת ימי השבוע שלפניו, ובאופן של כליון, כמ"ש⁴⁴ "ויכולו השמים והארץ וכל צבאם"⁴⁵.

ובהקדמה — שענין הכליון ("ויכולו") מורה על עלי' שלא בערך, עד שנעשה מציאות אחרת לגמרי, שלכן צ"ל כליון וביטול המציאות הקודמת, כדי שתוכל להתעלות ולהיות בסוג מציאות שונה לגמרי (כי כל זמן שנשארת במציאותה הקודמת, אינה יכולה להתעלות בסוג מציאות אחרת), ע"ד שמצינו שר' זירא צם מאה (או ארבעים) תעניות לישכח תלמוד בבלי בכדי שיוכל לקבל תלמוד ירושלמי⁴⁶, דכיון שתלמוד ירושלמי הוא בעילוי שבאין ערוך לגבי תלמוד בבלי, לכן הוצרך תחילה לישכח לגמרי ה"חזיון" דתלמוד בבלי, כמבואר בכ"מ⁴⁷.

ועילוי זה — עלי' שלא בערך באופן של כליון — נעשה בכל הענינים של ימי השבוע שלפני השבת, כולל גם בימים טובים שבו, ואפילו יוהכ"פ, שאף שנקרא "שבת שבתון"⁴⁸, ולכאורה איך שייך שדרגת "שבת שבתון" תתעלה ביום השבת, הרי מצינו שיש עילוי בשבת לגבי יוהכ"פ, כמובן מחומרת העונש דשבת לגבי העונש דיוהכ"פ⁴⁹ (כידוע שמענין השכר ועונש יכולים לידע מהות המצוה⁵⁰), ולכן עולה גם יוהכ"פ בשבת שלאחרי. ועד"ז בנוגע ליום השבת שלאחרי חג הפסח כולל גם ימים האחרונים שבו:

ימים האחרונים של חג הפסח קשורים עם הגאולה העתידה, — ובפרט אחרון של פסח, שבו קורין בגלוי בהפטרה "ויצא חוטר מגזע ישי וגו' לא ירעו ולא ישחיתו גו' כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים"⁵¹, שהם היעודים שיהיו בגאולה העתידה לבוא ע"י משיח צדקנו — עלי' נאמר⁵² "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", כידוע

47) ראה תו"מ חס"ט ע' 149 הערה 161.

44) בראשית ב, א.

45) ראה אוה"ת עה"פ (כרך א — מב, ב) וש"נ.

48) פרשתנו טז, לא. ועוד.

ואילך).

49) ראה שו"ע או"ח סתרי"א ס"ד. וש"נ.

46) ב"מ פה, א (ובגין הרש"ל — נעתק

50) ראה תניא פכ"ד בהגהה.

עה"ג שם).

51) ישע"י יא, א ואילך.

הפירוש בזה, שתהי' באופן של "נפלאות" אפילו לגבי האותות ומופתים שהיו ביצי"מ⁵³.

[ואע"פ שמשמעות הלשון "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" הוא שיש עילוי בימי צאתך מארץ מצרים לגבי הגאולה העתידה, שלכן משווים את ה"נפלאות" של הגאולה העתידה לימי צאתך מארץ מצרים — הרי זה בגלל שביצי"מ היתה ה"פתיחה" על כל ענין הגאולה⁵⁴, כי, לפנ"ז לא הי' שייך בעולם ענין של גאולה; הי' אמנם העילוי ד"משבחר הקב"ה בעולמו", אבל הענין ד"חודש של גאולה"⁵⁵ לא הי' לו מקום בעולם כלל, וביצי"מ נפעל ונתגלה בעולם המציאות של גאולה, ועי"ז נעשה פתיחת הדרך גם לגאולות שלאח"ז, עד לגאולה העתידה. ולכן נאמר "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", כיון שביצי"מ היתה ה"פתיחה" לגאולה העתידה].

ולאחרי גודל מעלת אחרון של פסח שקשור עם הגאולה העתידה — הנה בשבת שלאח"ז נעשית עלי' גדולה יותר באין ערוך (אף שלכאורה אינו מובן: איך יתכן עלי' באין ערוך ביחס לעילוי דלעתיד לבוא).

ט. ובסגנון אחר אבל באותו תוכן:

מצינו⁵⁶ בנוגע לג"ע, שאע"פ שעכשיו הו"ע של שכר שניתן מהקב"ה, שהוא באין ערוך לעבודת האדם, הנה קודם החטא הי' ג"ע מקום העבודה, כמ"ש⁵⁶ "ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה", ורק לאחרי החטא, שהעולם נפל ממדריגתו, אזי העבודה היא בדרגא תחתונה יותר, ואילו ג"ע הו"ע השכר על העבודה.

ונמצא, שישנו ענין שלגבי העבודה עכשיו הו"ע של שכר, אבל לגבי ענין נעלה יותר הרי זה ענין של עבודה.

ועד"ז בנוגע לזמן דלעתיד לבוא, שאז תהי' שלימות הבריאה, כמ"ש⁵⁷ "אלה תולדות פרץ", "תולדות מלא"⁵⁸ (כמו בהתחלת הבריאה ש"עולם על מילואו נברא"⁵⁹) — שגם אז יהי' צורך בענין העבודה, להגיע לדרגות נעלות יותר כו'.

וזהו מה שמצינו שאע"פ שאמרו רז"ל⁶⁰ "אין בין עוה"ז לימות

56 בראשית ב, טו.

57 רות ד, יח.

58 ראה ב"ר פי"ב, ו. שמור"ר פ"ל, ג.

59 ראה ב"ר שם. פי"ג, ג. פי"ד, ז.

60 ברכות לד, ב.

52 מיכה ז, טו.

53 ראה אוה"ת נ"ך עה"פ (ע' תפו ואילך). וש"ג.

54 ראה סה"מ תש"ח ע' 164.

55 ראה סה"מ צ' להצ"צ מצות ציצית

פ"א (דרמ"צ טו, סע"א). ובכ"מ.

המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד, מ"מ יהי' גם הענין ד"וגר זאב עם כבש וגו' 61, אלא שענין זה יהי' נכלל בביטול "שעבוד מלכיות" בלבד, והיינו, שאפילו לאחרי כל הגילויים דלעתיד לבוא, נשאר העולם במעמד ומצב ש"אין בין העוה"ז כו' אלא כו'" (בדוגמת המעמד ומצב דעתה, אלא בדרגא נעלית יותר), ובמילא יהי' ענין העבודה להתעלות למעלה יותר.

ולהעיר גם מהסיפור הידוע 62 שפעם נכנס כ"ק מו"ח אדמו"ר אל אביו, כ"ק אדנ"ע, למחרת יוהכ"פ (שנקרא "בשם השם" 63), ושאל: ומה עכשיו? והשיב לו אדנ"ע: "יעצט דאַרף מען ערשט תשובה טאַן", והיינו, שאע"פ שנמצאים כבר לאחרי יוהכ"פ, "אחת בשנה" 64, ש"עיצומו של יום מכפר" 65, ועד לכפרה שהיא "לפני הוי" 66, ולמעלה מזה: "ככפר (עליכם)" 66 סתם 67, הנה לאחרי כל העילויים צ"ל למחרת ענין התשובה, שזהו ענין שבאין ערוך.

ומזה מובן, שגם כשאוחזים כבר בדרגות הכי נעלות שבהנהגה נסית, ועד לענין ד"אראנו נפלאות", צריך להתעלות עוד יותר, ועד לעלי' שבאין ערוך.

י. וההוראה מזה:

לכאורה יכול יהודי לטעון: כיון שנמצא כבר בתכלית העליות — מה צריך עוד ענינים של זהירות והבהרות כו'?

בשלמא בנוגע להנהגה שע"פ טבע, צריך להבטיח שהטבע לא "יבלע" אותו, וכמו בנוגע לעניני אכילה ושתי', שצריך לברך תחילה כו', ועד"ז בנוגע לעניני מסחר, שיש צורך בזהירויות שונות כדי שענינים אלו לא יפעלו בו הגשמה ועאכו"כ חומריות; אבל בנוגע לעניני קדושה, תורה ומצוותי' — מה צריך לזהירות והבהרה כו'?

ולדוגמא: בנוגע ללימוד התורה — מהו הצורך בענין ד"ברכו בתורה תחילה" 68, להבטיח שלימוד התורה יהי' בגלל שזוהי תורתו של הקב"ה, "הלא כה דברי כאש" 69 — הרי התורה היא ענין של חכמה, כמ"ש 70 "כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים", שאפילו גוי רואה שזהו ענין של חכמה, כך, שאין זה ענין ששייך להנאות הגוף, ובמילא

66 שם, ל.

61 ישע"י יא, ו.

67 לקו"ת פרשתנו כו, ג. וראה תו"מ

62 ראה סה"ש תרפ"ט ע' 25. וראה גם

סה"מ תשרי ע' צח ובהערה 22.

תו"מ חס"ב ע' 81. וש"נ.

68 נדרים פא, א. וש"נ.

63 ראה כש"ט בהוספות סקצ"ח. וש"נ.

69 ירמי' כג, כט. וראה ברכות כב, א.

64 פרשתנו טז, לד. ועוד.

70 ואתחנן ד, ו.

65 ראה רמב"ם הל' תשובה פ"א ה"ג"ד.

וראה גם לקו"ש חכ"ט ע' 203. וש"נ.

לא שייך שענין זה יפעל בו הגשמה, וא"כ, מה נוגע כ"כ להבהיר ולהבטיח שידע בשעת הלימוד שזוהי תורתו של הקב"ה?

ועד"ז בנוגע לענין המצוות, החל מצדקה שהיא כללות כל המצוות⁷¹: בצדקה לא נוגע כוונת הנותן, אלא העיקר הוא שהעני יקבל, וכדאיתא בספרי⁷² שהמאבד סלע ומצאו עני ונתפרנס בו, הנה עז"נ⁷³ "ולך תהי' צדקה". וא"כ, טוען יהודי, מהו הצורך להבהיר שנתנית הצדקה צ"ל בגלל ציווי הקב"ה דוקא, כמ"ש⁷⁴ "ושמרו דרך ה' לעשות צדקה"?

ועד"ז בדקות יותר — בנוגע להמבואר בתניא⁷⁵ שלא די בכך שבתחילת הלימוד צ"ל הכנה של מס"נ לה', אלא כשלומד שעות רצופות יש לו להתבונן בהכנה זו בכל שעה ושעה עכ"פ, כי בכל שעה שולט צירוף אחר מי"ב צירופי שם הוי' ביום ושם אדנ"י בלילה — יכול יהודי לטעון: הרי התורה היא למעלה מהזמן, שלכן, העוסק בתורת עולה, אפילו בלילה, כאילו הקריב עולה⁷⁶, וא"כ, מה נוגע שינוי הצירופים מצד חילוקי הזמנים לתורה שהיא למעלה מהזמן?

אך הענין הוא — שזוהו מה שלמדים מהשבת שלאחרי אחרון של פסח, שגם בתכלית העלי', כמו העלי' דלעתיד לבוא באופן ד"אראנו נפלאות", צריך לפעול עלי' גדולה יותר ועד לעילוי שבאין ערוך; כשם שבענינים הגשמיים יש להבהיר ולהבטיח את העלי' שלהם, כך גם בעניני קדושה גופא צריך תמיד להוסיף ולהעלות יותר.

ומזה מובן גם הצורך להזהר ולהבהיר כו' בעניני קדושה גופא, ולדוגמא: שלא די בכך שיושבים ללמוד תורה, אלא יש צורך בהקדמת ענין התפלה, כדי להבטיח שלימוד התורה יהי' כדבעי — לא באופן שהוא "ילמד" את התורה, וינצל את לימוד התורה כדי לילך בשרירות לבו, אלא שלימוד התורה יהי' לשמה, ובלשון המשנה בפרקי אבות דיום הש"ק זה⁷⁷: "שלא על מנת לקבל פרס". ועד"ז בנוגע לתפלה — שצ"ל תפלה קודם התפלה, כפי שמצינו בסידור הרס"ג⁷⁸, וכמובא מתלמידי הבעש"ט⁷⁹ שקודם התפלה היו מתפללים שתפלתם תהי' כדבעי, ועד"ז מצינו בסידורו של רבינו הזקן אמירת "לשם יחוד" קודם "ברוך שאמר", כמבואר בזה⁸⁰ שזוהי הכנה לכל התפלה ולעבודת כל היום כולו.

(76) מנחות בסופה. ועוד. וראה לקו"ת

פרשתנו שם, סע"ד. במדבר יג, א. ובכ"מ.

(77) פ"א מ"ג.

(78) ראה גם תו"מ חס"א ע' 134 הערה

.127

(79)

(71) ראה תניא פל"ז (מת, ב).

(72) תצא כד, יט.

(73) שם, יג.

(74) וירא יח, יט.

(75) ספמ"א.

יא. ונמצא, שההוראה מיום הש"ק זה — שבת מברכים חודש אייר בחודש ניסן, ושבת שלאחרי אחרון של פסח — היא בשני הקצוות: מחד גיסא — הנה גם בעניני הטבע, ועד לענין הזמן שהו"ע הכי תחתון שבטבע שאין למטה ממנו, צריך להמשיך ולגלות את ענין הנס; ולאידך גיסא — הנה גם בענין הנס, ואפילו בענין שלמעלה מנס, כמו ענין התורה שלמעלה גם מנס [שהרי ענין הנס שהוא בניגוד לטבע שייך רק במקום שהוא בגדרי הטבע, משא"כ תורה שאינה בגדרי הטבע כלל, לא שייך לקרותה בשם נס], צריך לפעול ענין של עלי'.

וב' קצוות אלו — בלשון הידוע⁸¹: למטה מטה עד אין תכלית ולמעלה מעלה עד אין קץ — קשורים זב"ז.

ובאותיות פשוטות — שצריך לצאת מכל המדידות וההגבלות, לצאת ממציאותו וההנחות שכליות שלו, ולא לעשות מה שמונח ומתקבל אצלו, אלא להתנהג באופן של הקדמת נעשה לנשמע⁸².

יב. ובעמדנו ביום השבת, ש"אין עצב בה⁸³, וכל הענינים הם באופן של מנוחה, כמ"ש רבינו הזקן בשו"ע⁸⁴ ש"יראה אדם בכל שבת כאילו כל מלאכתו עשוי",

— והיינו, שגם בשבת יש ענין של עבודה, "לעבדה ולשמרה"⁸⁶, אלא שזהו סוג אחר של עבודה (ע"ד העבודות שהיו בביהמ"ק), באופן של מנוחה —

נפעלים כל הענינים הנ"ל בהצלחה ובהרחבה, ובאופן כזה נמשכים ופועלים בעניני ימות החול — שהעבודה תהי' באופן של "ויכולו", מלשון כליון, שזהו"ע ההעלאה מלמטה למעלה, ועי"ז נעשית אח"כ גם ההמשכה מלמעלה למטה, שזהו הפירוש הב' ב"ויכולו" מלשון תענוג⁸⁵ — "חמדת ימים אותו קראת"⁸⁶, והרי ענין התענוג הוא באופן שנמשך למטה מטה (ועד שפועל שינוי אפילו בעצם של גוי⁸⁷), ועד להמשכת התענוג האמיתי — "נחת רוח לפני שאמרת ונעשה רצוני"⁸⁸.

* * *

80 ראה תו"מ סה"מ אלול ע' רמה. וש"נ.
81 ראה תקו"ז סוף תנ"ז (וראה שם ת"ט
— מ, ב). זו"ח יתרו לר, סע"ג.
82 שבת פח, א.
83 ראה ירושלמי ברכות פ"ב סה"ז.
84 (88 תו"כ ופרש"י ויקרא א, ט. ספרי ופרש"י פינחס כח, ח. ועוד.
85 ראה אוה"ת בראשית כרך ג — קח, א ואילך.
86 נוסח תפלת שבת. וראה גם תו"מ חס"ו ע' 153. וש"נ.
87 ראה גיטין נו, ב.
88 תו"כ ופרש"י ויקרא א, ט. ספרי ופרש"י פינחס כח, ח. ועוד.
89 ראה תו"מ סה"מ אלול ע' רמה. וש"נ.
90 ראה תקו"ז סוף תנ"ז (וראה שם ת"ט
— מ, ב). זו"ח יתרו לר, סע"ג.
91 שבת פח, א.
92 ראה ירושלמי ברכות פ"ב סה"ז.
93 (88 תו"כ ופרש"י ויקרא א, ט. ספרי ופרש"י פינחס כח, ח. ועוד.
94 (84 או"ח סשו" סכ"א. וש"נ.

יג. מאמר (כעין שיחה) ד"ה כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא
— הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א.

* * *

הוספה

בי"ה, כ' שבט תשי"ט
ברוקלין

מר ... שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום השלישי עם הפ"נ שיקרא בעת רצון על הציון הקי
של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בו כותב אודות התנגדות אשר פוגש בחוגים מסוימים עד שנראה לו
שמפריעים להסתדרות באופן המתאים לפניו.

והנה ע"פ השמועה, בחוגים אודותם כותב, חל שינוי לטובה בענינים כגון
שלו, עכ"פ למנוע התנגדות והפרעות, ולהסתפק רק בהעדר העזר והסיוע. מובן
שאין הענינים דומים בין מקרה אחד לחברו, ובאתי רק להעיר, שאפשר שחשש
הני"ל צריך בירור באם קיים הוא.

במ"ש בסיום מכתבו, שמציעים לו להתפייס אתם ולהסתדר בעבודה
מפרנסת, ושואל דעתי בזה, אבל אינו מברר כוונתו בהביטוי להתפייס, שהרי
לדבר שקר אסור מן התורה הוא, ובודאי לא לזה נתכוונו המציעים לו לעשות
האמור, ואם הכוונה להתפייס עם פלוני בתור איש פרטי, ואין לזה שייכות
להשקפה שלו ולשיטתו בתור איש מפלגתי, הרי בלא"ה כדאי הענין,

ובפרט ע"פ שיטת נשיאי חב"ד, שבהנוגע לשיטות והשקפות עולם, אי

לדבר שקר אסור מן התורה הוא: משפטים כג, ז ("מדבר שקר תרחק").
שיטת נשיאי חב"ד .. לשיטות .. לאנשי השיטה כו': ראה עד"ז לעיל (במילואים) אגרת ג'
אלול תשט"ו; ושם: ... אלא ששיטת ליובאוויטש מאז ומקדם, ומזמן הבעש"ט — הוא
לעשות ככל האפשרי בעד כל אחד ואחת מישראל, ולא רק "לעשות" ע"י דחי בשתי ידים או
עכ"פ דחי בימין, אלא דוקא ובדיוק ובהקדמת ימין מקרבת^א, ורק לפעמים רחוקות יותר
ורק שמאל דוחה^א. ואף שההשקפה של מפלגות והפרוגרום שלהם דוחים בשתי ידים, אבל

אפשר לוותר כלל ואומרים דיעה ברורה, משא"כ בהנוגע לאנשי השיטה בתור אנשים פרטים, אשר עליהם חל דבר המשנה אהוב את הבריות ומקרבם לתורה, וכמבואר בספר תניא קדישא פרק ל"ב.

אקוה אשר יש לו קביעות עתים לא רק בנגלה דתורה כי אם גם בפנימיות התורה, שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, שאם בכל הזמנים ובכל המקומות הי" הכרח בזה, עאכו"כ בזמננו זה ובאה"ק ת"ו ביחוד, ובודאי לדכוותי האריכות בזה אך למותר.

בברכה לבשו"ט.

בהנוגע לאישים ופרטים משתדלים לקרבם ככל האפשרי ולקרבם לאיזה מצוה שיש ביכולת ובבטחון ובתקוה שמצוה גוררת מצוה^ב וכו'. והשיטה דאני את נפשי הצלתי – אין לה מקום בכגון דא כלל וכלל, כי אין זה אופן פעולה להוכיח את חבירו, כשיודעים מראש שלא זו הדרך לפעול עליו. ובדקות דדקות הוא מובן – ע"פ פירוש המשניות להרמב"ם ריש פרק חלקי^ג בענין חינוך הקטנים איך שצריך לעשותו, אשר מובן שהרוצה לחנך את הקטן דוקא באופן חינוכו של זקן – הרי הוא אשם במה שהקטן גדל ללא תורה וללא מצות. ועאכו"כ שכן הוא בנוגע לקטנים בדיעה ובשכל. ומפורסמות^ד הנהגות תלמידי הבעש"ט ותלמידי הרב המגיד בקירוב לבם של אנשים פשוטים ואפילו של פושעים וחוטאים, ר"ל, לאבינו שבשמים ע"י דרכי קירוב דוקא. והרדיפות שהיו עליהם ע"י דרכם זו – מהמתנגדים.

דבר המשנה אהוב את הבריות ומקרבם לתורה: אבות פ"א מ"ב.

(ב) אבות פ"ד מ"ב.

(ג) ע"פ יחזקאל ג, יט; כא.

(ד) ד"ה וכת חמישית.

(ה) ראה ספר הערכים ח"ב ד"כך א ערך אהבת ישראל ס"ה (ס"ע תרכג ואילך). וש"נ.

לעילוי נשמת

הרה"ת ר' בנימין ע"ה

בן – יבדלחט"א – הרה"ת ר' מני מנחם מענדל שליט"א

וואָלף

נקטף במיטב שנותיו ש"ק פי תזו"מ,

בדר"ח אייר, גבורה שבתפארת, ה'תש"פ

שליח כ"ק אדמו"ר זי"ע להנובר, גרמני

ושם מנוחתו כבוד

ת' נ' צ' ב' ה'

ולזכות

הוריו הרה"ת ר' מני מנחם מענדל וזוגתו מרת פייגל שיחיו

חותנתו מרת דבורה שתחי' גרינברג

זוגתו מרת שטערנא שרה שתחי'

בנותיו ובניו

חי' מושקא, חנה, נחמה לאה, לוי יצחק

אהרן, מרדכי אפרים, רחל ורבקה

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

וואָלף